

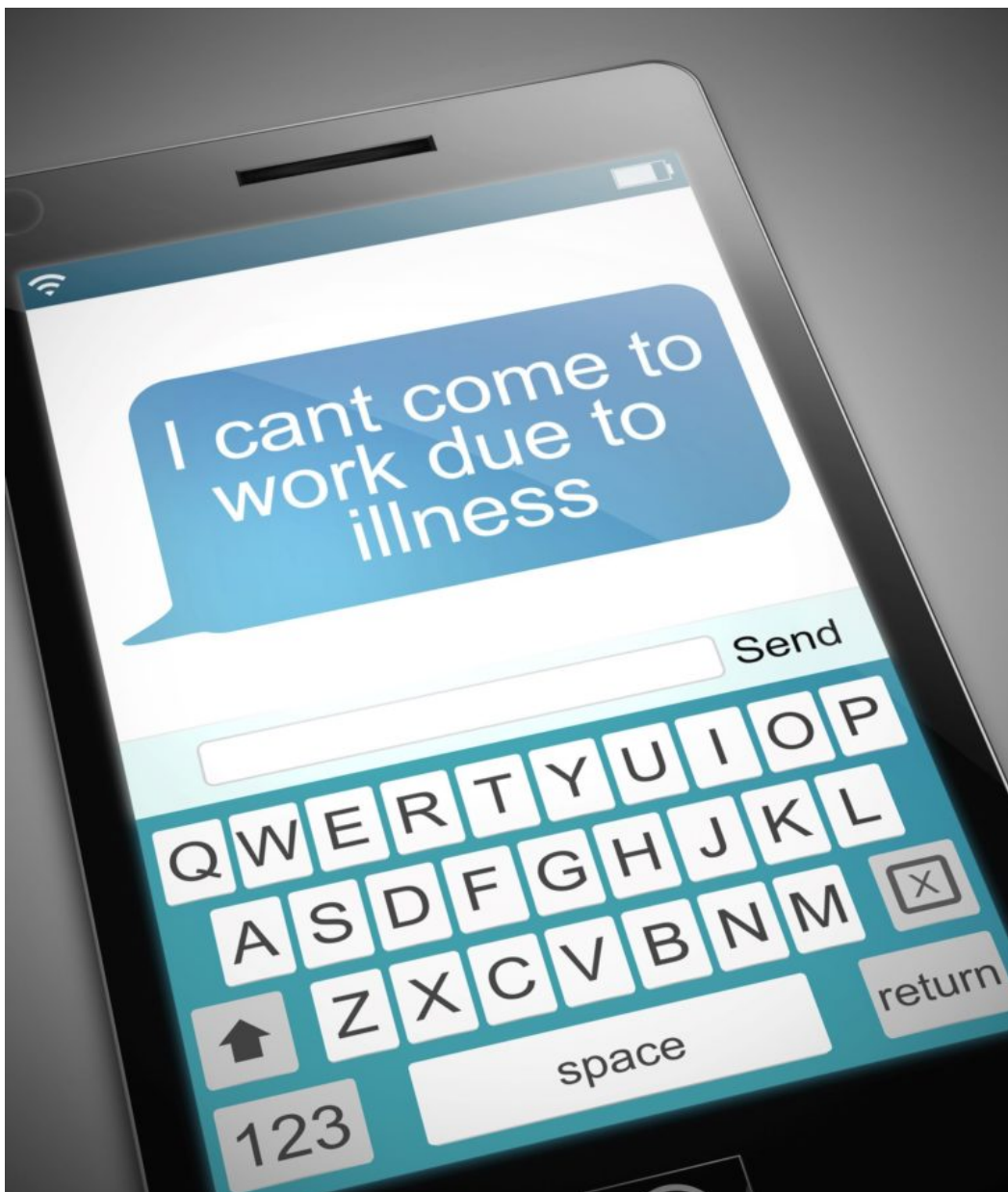
21.9.2019 KIRJOITTANUT CENTRIA

Alakohtaiset sairauspoissaolot – kohti parempaa hyvinvointia

Marja-Liisa Hiironen

Leena Toivanen

Ville Pitkäkangas

Henkilöstön hyvinvointi on keskeistä kaikkien osapuolten – niin työntekijän, terveydenhuollon kuin työnantajan näkökulmista tarkasteltuna. Lyhyet sairauspoissaolot ovat suuri vuosittainen kuluerä työnantajalle. Työntekijälle ja työterveyshuollolle toistuvat lyhyet työpoissaolot voivat olla merkki ammattialakohtaisesta rasitustekijästä, joka voi pitkällä aikavälillä aiheuttaa pitkäaikaisia hyvinvointiin liittyviä ongelmia. Miten näitä ongelmia voisi tunnistaa? Miten eri alojen toimijat voivat kehittää palveluitaan poissaolotietojen pohjalta?

Lyhty-Lyhyiden työpoissaolojen ennaltaehkäisy –hankkeessa tutkitaan alakohtaisia lyhyiden työpoissaolojen syitä ja luodaan malli, jolla näihin alakohtaisiin haasteisiin pureudutaan. Tavoitteena on ennakoida alakohtaisia työpoissaoloja, ja näin lisätä työntekijöiden hyvinvointia sekä mahdollistaa HR-toiminnan syvälinen, tietoon pohjautuva johtaminen. Lyhyiden poissaolojen alakohtaisia syitä on aloitettu tutkimaan hankkeessa kevään 2019 aikana. Poissaolojen tutkimiseen ja mallien luomiseen käytetään hankkeessa kehitettävää tekoälyjärjestelmää.

Lyhyiden poissaolojen tietoja kerättiin kahden vuoden ajalta vuosilta 2017-2018 lähes 12 000 poissaolojaksosta Kokkolan ja Pietarsaaren alueella. Tutkimuksessa lyhyt poissaolo on alle kymmenen päivän mittainen. Mahdollisten alakohtaisten erojen tunnistamiseksi poissaolotietoja kerättiin seitsemältä eri toimialalta: elintarviketeollisuus, ruokapalvelut, valmistava teollisuus, tehdastyö, varhaiskasvatus, opetusala ja hoitoala. Näiden toimialojen tietojen pohjalta voidaan tunnistaa eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä työpoissaolojen syistä. Luonnollisesti työn fyysinen tai henkinen kuormittavuus ja alakohtaiset erikoispiirteet vaikuttavat yleisimpiin poissaolojen syihin. Lisäksi kartoitettiin Kokkolan ja Pietarsaaren alueiden poissaoloihin mahdollisesti liittyviä tekijöitä yleisesti, jotta voitiin tunnistaa kaikkien toimialojen yleisimmät poissaoloja aiheuttavat tekijät. Poissaolotietoja tutkittiin tekoälyjärjestelmällä, ja sen tavoitteena oli tunnistaa poissaolon syiden jakautuminen toimialoittain, yksittäisten poissaolojen kesto sekä niiden sijoittuminen ajallisesti.

Kun tarkasteltiin kaikkia Kokkolan ja Pietarsaaren alueella kerättyjä poissaolotietoja, todettiin, että akuutit ylähengitystieinfektiot ja hengityselinten sairaudet olivat selkeästi yleisin poissaolon syy. Alakohtaisissa vertailuissa samat syyt nousivat yleisimmiksi. Epäspesifiset sairaustilat ja tuki- ja liikuntaelinten sairaudet olivat seuraavaksi yleisimpiä, jonka jälkeen tarttuvaksi oletetut vatsavaivat. Selkäsärky ja migreeni nousivat myös kymmenen yleisimmän poissaolon aiheuttajan joukkoon. Lähes 12 000 poissaolojaksosta yli kolmasosa aiheutui erilaisista infektioista.

Suurin osa kaikista poissaoloista, 82%, olivat yhdestä kolmeen päivän mittaisia. Poissaolot painottuivat ensimmäisen vuosipuoliskon osalta tammi-, helmi- ja maaliskuulle ja toisen vuosipuoliskon osalta syys- ja lokakuulle. Heinäkuu on selkeästi harvinaisin aika lyhyelle sairauspoissaololle. Päivätasolla poissaolojen määriä tutkittaessa viikonpäivien osalta yleisimmiksi poissaolopäiviksi osoittautuivat tiistait ja keskiviikot ja päivämäärien osalta 14.-15.2.2018, 20.-21.2.2018 ja 14.3.2018. THL:n tartuntatautirekisterin mukaan helmi-maaliskuussa 2018 havaittiin useita influenssaepidemioita, kuten H3N2 ja Yamagata. Lisäksi saman vuoden maaliskuussa oli pieni parainfluenssaepidemia. Nämä voivat osaltaan selittää kyseisten aikojen useita alasta riippumattomia poissaoloja.

Alakohtaisia eroavaisuuksia tutkittaessa todettiin, että yleisesti joka alalla ilmenevien syiden lisäksi voidaan tunnistaa alakohtaisia haasteita. Reaktiot vaikeaan stressiin ja sopeutumishäiriöt olivat kymmenen yleisimmän poissaolon syyn joukossa tehdastyössä, hoitoalalla ja opetusalalla. Selkä-, lonkka- ja ranneperäisiä poissaoloja oli erityisesti hoitoalalla, ruokapalvelu-alalla, tehdastöissä sekä opetusalalla. Mielenterveyteen liittyvät poissaolot nousivat kymmenen yleisimmän joukkoon

varhaiskasvatuksen ja ruokapalveluiden aloilla. Nämä tulokset antavat suuntaviivoja hankkeen jatkotutkimukselle.

Tulosten perusteella hyvinvointipalveluiden tuottajat voivat pohtia, millaisia palveluja tarvitaan esim. tuki- ja liikuntaelinten sairauksien ehkäisemiseen, mielen hyvinvoinnin parantamiseen ja stressin ehkäisemiseen. Hyvinvointipalvelujen tuottajat voivat hyödyntää tietoja poissaolojen syistä, kestosta ja ajoittumisesta esim. infektioiden osalta kehittämällä palveluja, jotka parantavat yleiskuntoa ja auttavat henkilöstöä ehkäisemään infektioiden leviämistä. Siivouspalvelujen tuottajat voivat hyödyntää tietoja kehittämällä palvelupaketteja infektioiden ehkäisemiseen esimerkiksi ennen ennakoitavissa olevien epidemioiden alkua, kun tiedetään influenssaepidemioiden usein olevan pahimmillaan tammikuusta maaliskuuhun. Hankkeen seuraava askel onkin tehdä yhteistyötä näiden siivous- ja hyvinvointipalveluyritysten kanssa, ja suunnitella työntekijöiden terveyttä edistäviä palveluita ja toimenpiteitä. Hankkeessa kootaan laaja tietokanta, joka sisältää useiden alojen poissaolotietoja, jotta voidaan tehdä entistä syvällisempää tutkimusta poissaolojen syistä, ja näin luoda toimintamalli, joka vastaa kattavasti työntekijöiden hyvinvoinnin edistämisen tarpeisiin. Poissaolojen syy-yhteyksiä tutkimalla voidaan löytää alakohtaisia kipupisteitä, joiden ratkaisemiseen kehitetään toimintamalleja tekoälyn analysoimaan tietoon pohjautuen.

Marja-Liisa Hiironen

TKI-asiantuntija

Centria-ammattikorkeakoulu

p. 040 572 7769

Leena Toivanen

TKI-asiantuntija

Centria-ammattikorkeakoulu

p. 040 701 3221

Ville Pitkäkangas

TKI-kehittäjä

Centria-ammattikorkeakoulu

p. 040 193 8974

 3/2019